СВОБОДА SVOBODA



УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 227. Ню Йорк і Джерзі Сіті, субота, 17. листопаду 1945. No. 227. New York and Jersey City, Saturday, November 17, 1945.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

НІКОЛИ НЕ ПРИЙДЕ ДО ВІЙНИ МІЖ ЗЛУЧ. ДЕРЖАВАМИ І БРИТАНІЄЮ...

Таке заявив ґен. Двайт Д. Айзенгавер перед Конгресовим Комітетом для Військових Справ. Ґен. Айзенгавер має скоро стати начальником Ґенерального Штабу Армії, на місці ґен. Джорджа С. Маршала, що уступить. Запитаний про Росію, ґенерал відповів, що росіяни нічого не зискалиб у війні з Злученими Державами, та що російська політика особливо дбає про те, щоби задержати приязні відносини з Америкою. Ґен. Айзенгавер теж заповів, що якщоб вибухла нова війна, то тоді Злучені Держави будуть заатаковані перші. А це тому, що досвід двох останніх воєн навчив агресорів, що якщо арсенал демократії залишається неторканим, то демократії згодом таки мають можливість дістати зброю, щоб перемогти.

ДО ОБЄДНАННЯ „З МАТІРНОЮ ЦЕРКВОЮ"

Російський православний патріярх Алексій видав відозву до українців греко-католиків, в якій, як подають ватиканські джерела, взиває їх „обєднатись" з „матірною церквою" і підпорядкувати себе юрисдикції московського патріярха. Іншими словами, хоче, щоб теж і українська греко-католицька церква відчинилась Москві й в релігійному розумінню, обєднуючись з російською православною церквою в одно тіло. Теж подають, що московський патріярх проголосив скликання „церковного собору" в Західній Україні, який має підготовити „злуку українців католиків з російською церквою".

ЦОФНУЛИ ВИМОГУ ЛЬОЯЛЬНОСТИ ДО СОВЄТІВ

Російські ґазети пишуть, що висланник „патріярха всеї Руси", архієпископ Алексій, вже відбув кілька конференцій з православним митрополитом Теофілем, головою Північно-Американської Російської Православної Єпархії, що досі не визнає московського патріярха як свого голову. Виходилоб, що митрополит Теофіль погодиться з московським патріярхатом. Архієпископ Алексій заявив, що не буде вимагатись від російської православної церкви льояльности до совєтської влади, а ця вимога мала бути найважнішою перешкодою у злуці. Теж дав він згоду на те, щоб місцеві церковні питання були вирішувані на всеамериканськім церковнім зїзді, а не в Москві.

ЮВИЛЕЙНЕ ЧИСЛО „НОВОГО ШЛЯХУ"

Канадійський „Новий Шлях" обходить 15-річчя свого існування. Перше число вийшло 30-го жовтня 1930 року, в Едмонтоні, Алберта. Ювилейне число вийшло 3. листопаду 1945, в Вінніпеґу, Манітоба. В першому числі підкреслено таке: „Ми всіми силами помагатимемо тим українським угрупованням, які вестимуть безкомпромісову політику чи фізичну боротьбу з ворогами самостійности України". А в ювилейному сказано таке: „Це була напрямна нашого часопису в відношенні до української визвольної справи, накреслена ще в першому дні його заіснування. Житьові, національні обставини українського народу досі остались незмінні, тому та напрямна сперед пятнадцяти років далі остається нашою напрямною щодо української визвольної справи..."

ЗІЗД УКРАЇНСЬКИХ ДЕМОКРАТИЧНИХ ДІЯЧІВ

Такий має відбутися в Німеччині, мабуть у тій частині, що є під американською владою. На тому терені вже відновлено орґанізацію українських пластунів за кордоном.

ДЕЩО ПОЛІПШИЛОСЬ!

З теренів, що є в Німеччині під американською владою, дещо покращало для біженців від часу, як ґен. Айзенгавер проголосив, що наразі не будеться далі відсилати силою біженців до Совєтів. Проте, як доносять українські біженці, люди далі в страху, що може згодом статись інакше.

„ДЖУДІ ВРАЙТ"

Таке прізвище може згодом зявитись на оголошеннях, що заповідають появу нової фільми з новою артисткою. Прибрала собі його для екрану Джін Бращук (дівоче імя Кучер), канадійська українка з гарним сопрановим голосом, що зістала заанґажована до Галивуду і жде на візу в Венкувері.

ЯК ЛЮДИНА УЖЕ ЦІЛКОМ СХУДОБІЄ...

То пише тоді про скитальців в Европі так, як написали большевицькі У. Щ. Вісті в 9. листопаду 1945. А написали так: „...так звані „скитальці" це брехуни, жебраки, злодії й горлорізи".

ПОДІЛЯТЬСЯ ТАЙНОЮ АТОМОВОЇ БОМБИ НА ПІДСТАВІ ВЗАЄМНОСТИ

НА ДНІПРОВИХ ПОРОГАХ

Заки піде в рух знищена війною гидроелектрична стація на Дніпрі, розсліджують на Дніпрі й його берегах сліди минулого. Зокрема стародавню фортелю Кодак, на якої валах стоїть обеліск-памятник Богданови Хмельницькому. На інших місцях знаходять житла людини камінної доби та інші памятники з давного життя в Україні. На славнім порозі „Ненаситець" є плита з написом, що там погиб князь Святослав в 937 році, а внизу має бути навіть камінь, на якому лежало тіло вбитого князя.

„ДЛЯ БОРОТЬБИ З УКРАЇНСЬКИМИ БАНДИТАМИ"

З Кракова звідомляють, як пишеться в американських польських ґазетах, що в західній Польщі є повно совєтського війська. До Ряшова має прибути ще 4,000 совєтських вояків і для них уже приготовлено кватири. Варшавський просовєтський уряд виясняє це прибуття нових совєтських сил тим, що вони потрібні „для боротьби з українськими бандитами". Виходить далі з цього звідомлення, що в Галичині під Совєтами неспокої, грабежі, розбої, особливо вздовж залізничого шляху, що йде зо Львова на захід.

БУВ ТАКИМ, ЯК І ДРУГІ

В Польщі, а властиво в справжній Малопольщі (яку неправильно називають західною Галичиною!), помер довголітний польський „хлопський" діяч Вінценти Вітос, провідник польських людовців, посол до сойму за Австрії, а за Польщі міністер і премієр. Хоч репрезентував „селянську партію", то за його влади були в Польщі такі самі переслідування українців, як перед ним і по нім, і була та сама кольонізація українських земель польськими хлопами-мазурами, як і за вшехполяків.

ЯК Є ПІД ФРАНЦУЗЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ?

Свого часу писали, що ще найбеспечніше живеться українським скитальцям на теренах, що є під французькою окупаційною владою, як і в самій Франції. Тепер, як пишуть, усе те радикально змінилося. Там тепер найгірше. Пишуть, що українці особливо затривожені в Тиролю, де є під французькою владою до 20,000 українських скитальців.

Президент Труман та премієри — британський Атлі й канадійський Мекензі Кінґ — проголосили в Вашинґтоні дуже важну спільну заяву в справі атомової бомби. Отже сказали, що їхні краї тоді поділяться з тайною вжитку атомової енерґії для практичних цілей з іншими краями Обєднаних Держав, як ті краї віддадуть до диспозиції Орґанізації Обєднаних Держав свої мілітарні тайни, що їх в той чи інший спосіб можнаб порівнати з тайною атомової бомби. Далі кажеться, що в Орґанізації Обєднаних Держав створеноб комісію, яка сформувалаб справу з атомовою бомбою в такий спосіб, щоб атомова енерґія не була вжита для руйнуючих цілей, а тільки для промислових і ґуманітарних.

ПОМЕР ЄП. ЛЯТИШЕВСЬКИЙ

З Ватикану звідомляють, що в совєтській тюрмі помер Преосв. Іван Лятишевський, епископ помічник станиславівської дієцезії. Те саме джерело подає, що в київських тюрмах находяться вивезені совєтською владою з Галичини: Митрополит Сліпий і перемиський епископ Йосафат Коциловский. Єпископ-помічник перемиської дієцезії, Кир Григорій Лакота, теж вивезений, має бути увязнений в Харкові.

ЯК Є З МОГИЛАМИ УКРАЇНСЬКИХ БОРЦІВ?

Українська земля покрита могилами своїх героїв, що віддали життя за її свободу. Це свідки боротьби українського народу з всіми окупантами. Та саме те, що вони звернені проти всіх окупантів, взявся теперішній окупант винищувати ось ті історичні памятки, замінюючи хресті стовпами, та обвішуючи їх совєтськими зірками та льозунґами. Нарід бореться з тим в такий спосіб, що скидає ночами большевицькі стовпи, а ставить наново хресті.

ТОВ. „ПРОСВІТА" в АРГЕНТИНІ НАБУЛО ВЛАСНИЙ ДІМ

З Буенос Айрес звідомляють, що Товариство „Просвіта" в Арґентині набуло на власність дім в дільниці „Палермо", яка належить до одної з центральних дільниць у столиці. Формального акту купна-продажі довершено 24. вересня.

ПРОПАЛИ...

Пропав слід в Румунії по селянськім провіднику Маню і лібералі Братіяну, що критикували Совєти.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Як є з тими, що добровільно вертаються?

З проголошених Советами звідомлень виходить, що з Німеччини вернули міліони людей до Совєтів. Чи так є, не знаємо. Але треба припускати, що так дійсно є. Бо кудиж ті міліони мали дітись? Вернули отже й українці. Та проте певне число українців, й то доволі велике, далі залишилось в Німеччині, чи в інших краях, куди їх загнала лиха доля. Вони і донині не хочуть добровільно вертати, побоюючись за своє життя, як і тому, що згідно з їхніми переконаннями нині можна більше зробити добра для України і українського народу живучи в чужих краях в нужді, ніж живучи на рідній землі під большевицько-кремлінським режимом.

Та є такі, що далі добровільно вертають. Про таких саме хочемо згадати на підставі листа, що його нам надіслано з Гемтремку, а одержаного тамже з Европи.

В тому листі читаємо таке:

„Мій товариш, місяць тому, відїхав передостаннім добровільним транспортом, як то кажуть, на „родіну". Загнали їх усіх, до 35,000 чоловіка, в лягер „Десав-Рослав", десь далеко за Берліном. До самого російсько-американського „кордону" всьо виглядало чудово. Та те відношення змінилось відразу зараз на першім кільометрі Німеччини, яка є під советською владою. Зараз заперли двері в вагонах. І харчування інакше: 600 грамів хліба денно та 1 кільограм т. зв. „баланди". Як привезли до лягеру, так насамперід була агітаційна промова якогось підполковника з такими характеристичними фразами: „В нас почті нечаво неізмінілось за ісключенієм, что афіцера наделі пагони, народ возобновіл религію і єщо что тепер можно вешать, казніть і стрелять". По такім вступі почали жінок і дітей до 16 років відправляти в інші лягери на працю... Щодо чоловіків від 27 років і вище, то різно. Хто добровільно прибув до Німеччини на роботи, того відсилають на 15 років на Сибір, кого німці силою вивезли, того висилають на 15 років на Кавказ, а тих, що були в німецькій армії невідомо куди вивозять, мабуть в „земвідділ", на розстріл. Тих, що є в роках від 16 до 27, беруть до армії, по допитах контррозвідки і відібравши спершу від них все, що мали, не тільки одежу, але й кишенкові ножики, годинники і т. п. Потім дають їм старі військові мундури, закінчуючи те все агітаційною промовою".

При кінці листа написано:

„Таке розповів мені мій товариш, що втік з цього страшного видовиська і прибув до.... в суботу, минулого тижня". Далі є ще прохання до редакції якогось американсько-українського часопису, щоб це все помістити в газеті, щоби „наші американські українці, а може й урядові чинники, пізнали, що робить советська влада з поворотцями-добровольцями".

Україна на советській виставі в Ню Йорку

В Американськім Природничім Музею при Вест 79-тій вулиці в Ню Йорку, в виховнім департаменті, приміщено на час від 10. листопаду до 10. грудня виставу СССР. Вона так придумана, що для кожної советської „республики" призначено одну переділку з трьома стінами. Крім цього по середині є кілька шаф за шклом, а в них виставлені деякі предмети домашнього промислу з відповідним написом.

Написі всюди англійською мовою. Знаменне таке пояснення, поміщене на таблиці по середині недалеко вступу: „На величезнім просторі СССР із 8.3 міліонів квадратових миль, живе 190 міліонів населення із 175 національностей, а всі злучені в одну федеральну державу" („Федерал стейт").

Вистава складається, крім згаданих виробів, виключно з фотографій. Схема всюди тасама: на середущій стіні приміщені 2 великі побільшені фотографії, а на бічних стінах кілька менших. Між образами і довкруги є орнаментика в народнім стилю.

Коли зближаєтеся до „Української Советської Соціялістичної Републики" вже здалека запримічуєте незвичайне убожество народньої орнаментики — мабуть найбіднішої із усіх. Головний образ по лівій стороні представляє толоку у жнива, а її пригравють дві „гармошки". З правої сторони є побільшена фотографія поля, покритого збіжжам, а серед нього кілька тракторів і робітників. При тім поміщена статистика, як зросла продукция збіжжа на Україні під Советами. Збоку приміщений образок памятника Шевченка в Харкові і вїзду переможної советської армії до міста.

З кількох фотографій на лівій бічній стіні замітна фотографія відбудови Києва, а під нею напис: „Українські письменники, М. Рильський, Павло Тичина, Петро Панч і Вол. Сосюра помагають відбудовувати Київ". Вони повбирані як мулярі. Одні з них возять камінь, інші мурують. На цій стіні є теж фотографія голови Ради Комісарів Микити Хрущова в уніформі, як він промовляє в „освободженім Львові". На образку видко побіч нього 2 вояків, а на переді жінку в хустці.

На правій стіні серед фотографій є Софійський собор, Дніпрострій і фотографія Олексія Стаханова, який винайшов „стахановщину", а окремо ще Марії Демченко, яка її поширила. Також образки кількох героїв-партизанів.

В окремій шафі є виставлена — як зазначено — позичена пошівка, гаптована в квіти ближче незнаної ростини, а під тим напис, що це з України.

Відділ „Белоросії" виглядає далеко багатший від українського.

КОМУНІСТИ ТУТ, ТАКІ ЯК І В КАНАДІ

Канадійський „Український Голос" пише:

„Що деякі українці підчас війни допускалися деяких таких вчинків, за які після воєнних законів не можна їх хвалити, про це нема сумніву. Хто ці українці, це можна лишити для військових властей, аби вони їх вислідили і за це судили та карали. Правда, вікова практика доказує, що як цивільні суди бувають несправедливі, то військові суди бувають ще більше несправедливі, — як не десять, то хоч два рази більше. Тому на військові суди треба радше недовірчиво глядіти і вищість треба признавати цивільним судам. Та вже переходить це всі межі, щоби хтось з Канади судив людей ще строгіше, чим військові суди можуть їх судити. А це роблять наші комуністи, котрі з Канади кидають на своїх родимців, закинених на чужину лихою недолею, обвинувачення як на якихсь воєнних злочинців, хоч не знають, що саме вони злочинного зробили, яких провин допустились, де, коли і чому.

„Заздрісно комуністам, щоби не тільки про німців була слава, що в них були воєнні злочинці, але щоби ця слава дісталася й українцям. Що українським комуністам з того прийде, не вгадаємо. Хіба те саме, що прийшло жабі, яка наставляє ногу, аби її підкувати, коли бачить, що коня кують".